

עין משפט
גד מצוה

למ:

ר"ן

על המצבר נכנס לבקרו אפי' יושב דישיבה נמי חיותיה לחולה הוא ולא אדריה דבהכי יניחא ליה אכל חלה בנו לא יכנס לצימו כלל אלא שואלו בשוק. ומייהו דוקא היכא לדארייה חולה למצבר לדומדן דעתא הוא דמן חיותיה לא אדריה אכל היכא שהמצבר אסר על עצמו נכסיו של חולה לא יכנס לצימו כלל דבכי האי גוונא ליכא אומדנא.
הדין הוא דינא דנכסי חולה אסורין על המצבר. והיכא דנכסי מצבר אסורין על החולה נכנס לבקר ונעמד משום דמחויי לעשות בתנש ומנזיה דיליה קעביד ואידך ממילא קא מתמיני אכל לא יושב ואפילו צמקומות שמתמירין על עצמן שלא ליטול סכר אפי' על הישיבה משום גזירה שמה ישהא דישיבה. וכי אמרינן צנכסי מצבר אסורין על החולה דנכנס לבקר עומד משום דמנזיה דנפשיה קעביד ואידך ממילא מתמיני הני מיילי צכי האי גוונא דהנאה ממילא היא אכל היכא דיהיב ליה מידי כיון שהוא מהנהו ממש מיד ליד ולא גרמא היא אסור והיינו דתנן לקמן צפרקין (דף מג.) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל הולך אכל טוויי הרגיל אכלו ויאמר לו וכו' וכן היו מהלכים צדקן ואין לו מה יאכל נותן על גבי הסלע דוקא

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמש ירח צובל:
(ב) שם רב הלבו חלש
(ג) נפק רב כהנא אכריו רב הלבו:
(ג) רש"י ד"ה מאי איריא וכו' והרי מצבר אסור צנכסי חולה אלא כ"ל והד"א ומיבא אין ממק:
(ד) ד"ה כעשוריתא וכו' ומתקף צינאר לוכל והכי גמי גבי חולה מצבר הרשון:
(ה) ד"ה וחזרת וכו' אמרתי היא דהיכא:

פירוש הרא"ש

מתני' קשיתיה. אמאי מני עומד אכל לא יושב דמתווייה חיותיה ניטו וטעמא דעולא דקאמר משום דלפטר בעמיהא לית ליה לשמואל: רבו לביקור חולים מן התורה. פי' מנו מפורש דהא דדרשקן ליה [בי"ק ק. צ"מ ל:] מילת צה אינו מפורש: עידך מאתמול. היינו קודם שנברא העולם: תפתה. היינו גיהנם שכל ממפתחה צילו עולל ע"ל סס: תשב אנוש עד רבא. ובקלא דקמיא כתיב צנכס הויס ילדו ומחולל איך ומל: בת הגיונות מן הארצי' כמתלי כחובה שכן כתב לה נון נוקמן ידעוויין לוי' מינא כו': נומלת עישור נכסיה. לפיכך נשאלה: ובבן גילו. שטלג צמול:

מוסף רש"י

ה' קנני ראשית דרכו. קודם לשאר דברים. והא דלמתינן לעיל הכתב צנכר שבת, ככתבן על לחות, וכו היטה כחובה ממחילה בלש שטורה על גבי לניה (פסחים נד.). בטרם הרים יולדו. כאלת מדת מטובה (סו.). תשב אנוש עד רבא. עד ידכא לצבו לפניך (סו.). גן בעדן מקדש. מוקדס לעולם (סו.). מאתמול. קודם לעולם (סו.). תפתה. שכל המפתחה צילו טפל סס (סו ע"פ ערובין יט.), מרום מראשון. מוס הוא צברות, מראשון, מקודס בעולם, וכן מקוס (סו.). אי אברא ליה פומא. אס כריאה ליה לארץ מששת ימי בראשית (במדבר טו ז.) שמש ירח עמד וזבולה. לעיל מניה כתיב ותקע ארץ, בשעת צביעת הארץ שנלגשו בקרקע, שמש ירח עלו לאותו רקיע ששמו זבול ואמרו להקב"ה אס אי אמת עושה דין לכן עמרם מקח ועדמו (סנהדרין קה.). בכבודי לא מחיתם. שהיו בכל יום מלכי מורח ומערב בשעה שמניחין כתרין כראשם משמחים לחמה (סו.). ובכל יום ויום יורין בהן חיציץ וחניתות ומאירים. שכן גזר עליהם הנקוס, ל"א מאחר שאלו שהפיד הקב"ה על שלא מיהא לכבודו, עד דמתו להו לא נפק, שמשו לכבוד הנקוס על בני אדם שמשמחים לשמש וירח (סו.). שאין אתה יודע מתן שברך של מצות. משל למה הדבר דומה למלך שאמר לעבדיו טלו בשמכס כן וכן והכנסו לפדנס ותכשו בו ותקנו כל דרכי ובפדנס היו בו אילנות טובים ורעים ואילו היה אומר להם אינן פלוני טוב הוא ואינן פלוני רע הוא ותקנו כזה יומר מזה, היו הולכים כולן אלל הטוב כדי להרבות שכן ומנאלו נשמירו אילנות רעים שלא ימוקט, לכן אמר בשמס, כך עשה הקב"ה שלא גילה שכן המלוות, שלא יראה אדם מזה שעשה מרובה ממנבחה ויחזור אחריה, (אבות פ"ב ט"א).

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

רש"י

מסניסין קשיסיה. מדוקיא קא משמע ליה: **מאי איריא דסני עומד אכל לא יושב**. והרי (א) אין מצבר אסור צנכסי חולה: **אלא שמע מינה וכו'**. וא"מ מאי טעמא דשמואל דמתרץ לה הכי לוקמא כדעולא הא לא קשיא דשמואל לא מוקי לה כדעולא דקסבר האי שינויא דחיקא

היא: **ופקודם כל אדם**. שצני אדם מצברין אותן: **לא ה' שלחני לזה**. לפי שהיו עמדת קרח מלעיגין עליו ואומרים שהיה משה אומר להם מדעתו בלא ציווי של מקום: **ואס לאו**. שאין גיהנם נברא עדיין: **איני**. מי מספקא ליה למשה: **כי ערוך מאסמול ספסה**. איהו יוס שיש לו אמתול ולא שלשום כלומר שהיה לו לפניו ולא לפני פניו הוי אומר זה יוס שני שצו נברא גיהנם: **אלא ה"ק**. אי הכא אין לו פומא ואי לא מקרב הכא יקריצנו המקום: **והא צריקע קניעי'**. למטה מנזול כדלמרי' צמכסת חגיגה (דף יב.): **אס אמה עושה דין לנן עמרם**. מקרב ועדמו: **ובכל יוס ויוס**. מאותו יוס ואלין אינן יולאין מפני שמשתמויין להם עובדי כוכבים עד שמורים צהן חיליט ומנימות: **ואפי' גדול אכל קטן**. שלא יאמר לא אצקר אלא גדול כמותי: אין לו שיעור דמנזיה צקטן כמו צגדול: **ליעיילו שייסין ולוקמול**. יכנסו ששים בני אדם כלחת לבקר ויטול כל אחד ואחד מששים צבערו ומיד מתרפא: **כעישורייסא דני רכי**. דלמרי מי שיש לו עשר צנות וכן אחד הראשונה נוטלת עישור נכסיה והשניה צמה ששיירה וכן לכוין ומפרש בשש"ס ירושלמיים) נמצאו צנות שנוטלות צמנה תרי מילתי פחות ליצחר והאי תלמא ומוסיף ליצחר (י). וגבי חולה נמי מצבר הראשון נוטל אחד מששים בחלוי והשני א' מששים צמה ששייר: **וצנן גילו**. צבור כמותו או זקן לזקן: **ואוזרוס נוןן וחולקוס צשוה**. מילתא אחריתי (ט) דהיכא דיאלא לישא כלחת כל אחת נוטלת עישורה צמה ששיירה חצייתה ואלו חולקות צשוה אכל כשצאו לינשא זו אחר זו לא:

מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם ובכל יום ויום יורין בהן חיציץ וחניתות ומאירים שנא'¹² לאור חציץ יהלכו וגו' תניא ביקור חולים אין לה שיעור מאי אין לה שיעור סבר רב יוסף למומר אין שיעור למתן שכרה אמר ליה אבוי וכל מצות מי יש שיעור למתן שכרן והא תנן¹⁰ הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות אלא אמר אבוי¹¹ אפי' גדול אצל קמן רבא אמר יאפי' מאה פעמים ביום¹¹ אמר רבי אחא בר חנינא¹¹ כל המצבר חולה נוטל אחד מששים¹⁰ בצערו¹⁰ אמרי ליה אם בן ליעלוך שיתין ולוקמוה אמר ליה כעישורייאתא דבי רבי יובבן גילו דתניא¹¹ רבי אומר בת הגיונות מנכסי אחין נומלת עישור נכסים אמרו לו לרבי לדבריד מי שיש לו עשר בנות וכן אין לו לבן במקום בנות כלום אמר להן יראשונה נומלת עישור נכסים שניה במה ששיירה שלישיית במה ששיירה וחוזרות וחולקות בשוה רב חלבו חלש נפק¹⁰ אכריו רב כהנא רב

מתניתין קשיתיה מאי איריא דתני עומד אבל לא יושב שמע מינה דנכסי מבקר אסורין על החולה אמר ריש לקיש רמו לביקור חולין מן התורה מנין שנאמר יאם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל אדם וגו' מאי משמע אמר רבא אם כמות כל האדם ימותון אלה שהן חולים ומוטלים בעריסתן ובני אדם מבקרים אותן מה הבריות אומרים לא ה' שלחני לזה⁶ דרש רבא² אם בריאה יברא ה' אם בריאה גיהנם מוטב תהיה אם לאו יברא ה' איני והא תניא³ שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם אלו הן תורה ותשובה גן עדן וגיהנם כסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב³ ה' קנני ראשית דרכו וגו' תשובה דכתיב⁴ בטרם הרים יולדו ותחולל וגו'⁵ תשב אנוש עד דכא וגו' גן עדן דכתיב⁶ וישע ה' אלהים גן בעדן מקדם וגו' גיהנם דכתיב⁷ כי ערוך מאתמול תפתה⁸ כסא כבוד דכתיב⁸ נכון כסאך מאז בית המקדש דכתיב⁹ כסא כבוד מרום מראשון שמו של משיח דכתיב¹⁰ והי שמו לעולם וגו' אלא הכי קאמר אי איברי ליה פומא מוטב ואם לא יברא ה' והכתיב¹¹ אין כל חדש תחת השמש הכי קאמר אי הכא לא מקרב פומא להכא ליקרב דרש רבא ואמרי לה אמר ר' יצחק⁷ מאי דכתיב¹² שמש ירח עמד זבולה שמש⁶ וירח בזבול מאי בעיין והא ברקיע קביעי מלמד שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו רבונו של עולם אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים ואם לאו אין אנו מאירין באותה שעה ירה בהן חיצים וחניתות אמר להם בכל יום ויום משתחיים לכם ואתם מאירים בכבודי לא

מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם ובכל יום ויום יורין בהן חיציץ וחניתות ומאירים שנא'¹² לאור חציץ יהלכו וגו' תניא ביקור חולים אין לה שיעור מאי אין לה שיעור סבר רב יוסף למומר אין שיעור למתן שכרה אמר ליה אבוי וכל מצות מי יש שיעור למתן שכרן והא תנן¹⁰ הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות אלא אמר אבוי¹¹ אפי' גדול אצל קמן רבא אמר יאפי' מאה פעמים ביום¹¹ אמר רבי אחא בר חנינא¹¹ כל המצבר חולה נוטל אחד מששים¹⁰ בצערו¹⁰ אמרי ליה אם בן ליעלוך שיתין ולוקמוה אמר ליה כעישורייאתא דבי רבי יובבן גילו דתניא¹¹ רבי אומר בת הגיונות מנכסי אחין נומלת עישור נכסים אמרו לו לרבי לדבריד מי שיש לו עשר בנות וכן אין לו לבן במקום בנות כלום אמר להן יראשונה נומלת עישור נכסים שניה במה ששיירה שלישיית במה ששיירה וחוזרות וחולקות בשוה רב חלבו חלש נפק¹⁰ אכריו רב כהנא רב

מתניתין קשיתיה. אמאי מני עומד אכל לא יושב דמתווייה חיותיה ניטו וטעמא דעולא דקאמר משום דלפטר בעמיהא לית ליה לשמואל: רבו לביקור חולים מן התורה. פי' מנו מפורש דהא דדרשקן ליה [בי"ק ק. צ"מ ל:] מילת צה אינו מפורש: עידך מאתמול. היינו קודם שנברא העולם: תפתה. היינו גיהנם שכל ממפתחה צילו עולל ע"ל סס: תשב אנוש עד רבא. ובקלא דקמיא כתיב צנכס הויס ילדו ומחולל איך ומל: בת הגיונות מן הארצי' כמתלי כחובה שכן כתב לה נון נוקמן ידעוויין לוי' מינא כו': נומלת עישור נכסיה. לפיכך נשאלה: ובבן גילו. שטלג צמול:

ה' קנני ראשית דרכו. קודם לשאר דברים. והא דלמתינן לעיל הכתב צנכר שבת, ככתבן על לחות, וכו היטה כחובה ממחילה בלש שטורה על גבי לניה (פסחים נד.). בטרם הרים יולדו. כאלת מדת מטובה (סו.). תשב אנוש עד רבא. עד ידכא לצבו לפניך (סו.). גן בעדן מקדש. מוקדס לעולם (סו.). מאתמול. קודם לעולם (סו.). תפתה. שכל המפתחה צילו טפל סס (סו ע"פ ערובין יט.), מרום מראשון. מוס הוא צברות, מראשון, מקודס בעולם, וכן מקוס (סו.). אי אברא ליה פומא. אס כריאה ליה לארץ מששת ימי בראשית (במדבר טו ז.) שמש ירח עמד וזבולה. לעיל מניה כתיב ותקע ארץ, בשעת צביעת הארץ שנלגשו בקרקע, שמש ירח עלו לאותו רקיע ששמו זבול ואמרו להקב"ה אס אי אמת עושה דין לכן עמרם מקח ועדמו (סנהדרין קה.). בכבודי לא מחיתם. שהיו בכל יום מלכי מורח ומערב בשעה שמניחין כתרין כראשם משמחים לחמה (סו.). ובכל יום ויום יורין בהן חיציץ וחניתות ומאירים. שכן גזר עליהם הנקוס, ל"א מאחר שאלו שהפיד הקב"ה על שלא מיהא לכבודו, עד דמתו להו לא נפק, שמשו לכבוד הנקוס על בני אדם שמשמחים לשמש וירח (סו.). שאין אתה יודע מתן שברך של מצות. משל למה הדבר דומה למלך שאמר לעבדיו טלו בשמכס כן וכן והכנסו לפדנס ותכשו בו ותקנו כל דרכי ובפדנס היו בו אילנות טובים ורעים ואילו היה אומר להם אינן פלוני טוב הוא ואינן פלוני רע הוא ותקנו כזה יומר מזה, היו הולכים כולן אלל הטוב כדי להרבות שכן ומנאלו נשמירו אילנות רעים שלא ימוקט, לכן אמר בשמס, כך עשה הקב"ה שלא גילה שכן המלוות, שלא יראה אדם מזה שעשה מרובה ממנבחה ויחזור אחריה, (אבות פ"ב ט"א).

מסורת הש"ם

(א) סנהדרין קה. ע"ש,
(ב) פסחים נד., ג) גס ע"ש ובפרש"י, ד) סנהדרין קה. ע"ש,
(ה) אבות פ"ב משנה א',
(ו) ר"ל מ"ה בקור חולים אין לו שיעור אפילו גדול אצל קמן ואפילו מאה פעמים ציוס אמר ר"א כ"ח וכו',
(ז) ג"מ ל:,
(ח) ג"א מליו, ט) ג"ל א"ל א"י לרבא, י) כמות סת.,
(י) נכמות פי' ה"ן,
(י) צ"ר א ד',
(מ) נבלשית א,

תורה אור השלם

- אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל האדם יפקד עליהם לא י' שלחני:

במדבר טו כט

- ואם בריאה יברא י' ופיתה האדמה את פיה ובלק'ה אתם ואת כל אשר להם ויחדו חיים שאלה וידעתם פי נאצו האנשים האלה את י': במדבר טו ל

- ?? קנני ראשית דרכו קודם מפעליו מזה:
- משלי ח כב בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל וימעלם עד עולם אתה אלא: תהלים צ ב
- תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם: תהלים צ ג
- וישע ?? אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יקרי:

בראשית ב ח

- כי ערוך מאתמול תפתה גם היא מלקך הדוק העמיק הרחב מדקתה אש וצעיפם הרבה נשמת י' כנחל גפרית בפרה ביה: ישיהו ל לג
- נכון כסאך מאז מעולם אתה:

תהלים צג ב

- כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו: ירמיהו יו יב
- קדי שמו לעולם לפני שמש יתן שמו ויתקברו בו כל גוים יאשרוהו: תהלים עב יז
- מה שיקהה הוא שיקהה ומה שנעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת השמש:

קהלת א ט

- שמש ירח עמד זבלה לאור חציץ יהלכו לנגה ברך חיתיה: חבקוק ג יא

תוספות

מתניתין קשיתיה. אמאי מני עומד אכל לא יושב דמתווייה חיותיה ניטו וטעמא דעולא דקאמר משום דלפטר בעמיהא לית ליה לשמואל: רבו לביקור חולים מן התורה: **מינא כו'**. נומלת עישור נכסיה. לפיכך נשאלה: ובבן גילו. שטלג צמול:

ה' קנני ראשית דרכו. קודם לשאר דברים. והא דלמתינן לעיל הכתב צנכר שבת, ככתבן על לחות, וכו היטה כחובה ממחילה בלש שטורה על גבי לניה (פסחים נד.). בטרם הרים יולדו. כאלת מדת מטובה (סו.). תשב אנוש עד רבא. עד ידכא לצבו לפניך (סו.). גן בעדן מקדש. מוקדס לעולם (סו.). מאתמול. קודם לעולם (סו.). תפתה. שכל המפתחה צילו טפל סס (סו ע"פ ערובין יט.), מרום מראשון. מוס הוא צברות, מראשון, מקודס בעולם, וכן מקוס (סו.). אי אברא ליה פומא. אס כריאה ליה לארץ מששת ימי בראשית (במדבר טו ז.) שמש ירח עמד וזבולה. לעיל מניה כתיב ותקע ארץ, בשעת צביעת הארץ שנלגשו בקרקע, שמש ירח עלו לאותו רקיע ששמו זבול ואמרו להקב"ה אס אי אמת עושה דין לכן עמרם מקח ועדמו (סנהדרין קה.). בכבודי לא מחיתם. שהיו בכל יום מלכי מורח ומערב בשעה שמניחין כתרין כראשם משמחים לחמה (סו.). ובכל יום ויום יורין בהן חיציץ וחניתות ומאירים. שכן גזר עליהם הנקוס, ל"א מאחר שאלו שהפיד הקב"ה על שלא מיהא לכבודו, עד דמתו להו לא נפק, שמשו לכבוד הנקוס על בני אדם שמשמחים לשמש וירח (סו.). שאין אתה יודע מתן שברך של מצות. משל למה הדבר דומה למלך שאמר לעבדיו טלו בשמכס כן וכן והכנסו לפדנס ותכשו בו ותקנו כל דרכי ובפדנס היו בו אילנות טובים ורעים ואילו היה אומר להם אינן פלוני טוב הוא ואינן פלוני רע הוא ותקנו כזה יומר מזה, היו הולכים כולן אלל הטוב כדי להרבות שכן ומנאלו נשמירו אילנות רעים שלא ימוקט, לכן אמר בשמס, כך עשה הקב"ה שלא גילה שכן המלוות, שלא יראה אדם מזה שעשה מרובה ממנבחה ויחזור אחריה, (אבות פ"ב ט"א).